بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 2020/HC-A/183
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް:** އިބްރާހީމް ފުއާދު، ބީޗްވުޑް، ތ. ވިލުފުށި
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** މަގާމުގެ ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން ނާޖާއިޒު ފައިދާއެއް ހޯދައިދިނުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު [illegible] ފަހުމީ

ނިމުނު ތާރީޚު:	08	މުޙައްރަމް	1446	
	14	ޖުލައި	2024	

ހައިކޯޓުގައި މައްސަލަ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ތާރީޚް: 13 [illegible] 1442 / 30 އޮކްޓޫބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: **459/Cr-C/2018**
- ނިންމި ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: މަޤާމުގެ ނުފޫޒު ބޭނުންކޮށްގެން ނާޖާއިޒް ފައިދާއެއް ހޯދައިދިނުން
- ހުކުމްކުރި ތާރީޚް: 25 ޖޫން 2018
- [illegible] ތާރީޚް: 04 ޑިސެންބަރު 2018

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ވަކީލު [illegible]:
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]،
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ [illegible]

އިސްތިއުނާފު [illegible] ފަރާތް
[illegible]
ވަކީލު [illegible]:
[illegible]

[illegible] – [illegible] – [illegible] – [illegible] – [illegible] – ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] – [illegible] – ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) – ގެ 82 ވަނަ މާއްދާ - 85 ވަނަ މާއްދާ – 91 ވަނަ މާއްދާ - 107 ވަނަ މާއްދާ - 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) – 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) - 117 ވަނަ މާއްދާ – 119 ވަނަ މާއްދާގެ – 120 ވަނަ މާއްދާ - 198 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ނަންބަރު – 1998 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ - 2008 ވަނަ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާ - 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، (ރ) - ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 - (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު) – ގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ) އަދި (ރ) – ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) – 60 ވަނަ [illegible] – ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (ޤާނޫނުތަކުގެ [illegible] ޤާނޫނު) – 17 ވަނަ މާއްދާ

ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔު

ތަޢާރަފު

1. މި މައްސަލައަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/218 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް (މީގެ ފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ދައުލަތް"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ)ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ [illegible] މައްސަލައެކެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ، ތ. ވިލުފުށި، ބީޗްވިއު، އިބްރާހީމް ޒާހިދު[1] (މީގެ ފަހުން "އިބްރާހީމް ޒާހިދު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް" ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ)އެވެ.

މައްސަލައިގެ ކަންހިނގާފައިވާގޮތް

2. އިބްރާހީމް ޒާހިދު، ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓް ކޯޕަރޭޝަން ލިމިޓެޑް (މީގެ ފަހުން "ވެމްކޯ"ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ)ގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރުގެ މަޤާމުގައި ހުރިއިރު، 12 އޯގަސްޓް 2017 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު އެ ކުންފުނީގެ 20 (ވިހި) ވަނަ ބޯޑުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވެމްކޯގެ ޕްރޮކިއުމަންޓް ޕޮލިސީގެ 7 ވަނަ ނަންބަރާއި، އެކުންފުނީގެ ޕްރޮކިއުމަންޓް މެނުއަލްގެ 7.1 ވަނަ މާއްދާގައި، 1,500,000.00ރ (އެއްމިލިއަން ފަސްލައްކަ ދިވެހި ރުފިޔާ) އަށްވުރެ ބޮޑު އަގުގެ މަސައްކަތްތައް [illegible] ފަރާތްތަކާ ހަވާލުކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލާ ޚިލާފުން، ގްރޯވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ވެމްކޯއަށް [illegible] ކޯޓޭޝަން [illegible] ވެމްކޯގެ ބޯޑަށް [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާތީއާ، އެ ކުންފުނީގެ [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގެ ގޮތުން، ގްރޯވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން [illegible] [illegible] ޖުމްލަ އަގުގެ 30% (ތިރީސް އިންސައްތަ) ކަމުގައިވާ 3,932,100.00ރ (ތިން މިލިއަން ނުވަލައްކަ ބައްތިރީސް ހާސް އެއް ސަތޭކަ ދިވެހި ރުފިޔާ) ވެމްކޯއިން

---

[1] ދިވެހިރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭކާޑު ނަންބަރު A083075.

ދައްކާފައިވަނީ [illegible] ޕްރޮކިއުމަންޓް މެނުއަލްގެ 12 (ބާރަ) ވަނަ ނަންބަރުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[2]

3. މި މައްސަލައިގެ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި، ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

4. މި މައްސަލައިގެ އިބްތިދާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] [illegible] އިންކާރުކޮށްފައިވާކަމެވެ.

5. [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން ދައުވާކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ސަބަބަކީ، [illegible] ޕްރޮކިއުމަންޓް މެނުއަލްގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގެ 7.1 [illegible] މިގޮތުން، އެ ކުންފުނީގެ [illegible] 3 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

6. ޓެންޑަރ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] 3 ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[2] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ނަންބަރު 344/[illegible]/627/2018 (14 ޖޫން 2018) ދައުވާ ހުށަހަޅާ ފޯމު.

7. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ސާދަވަނަ ބާބުގައި، ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލާ ގޮތުން ބެލުމަކާނުލައި އެއްބަސްވުން ގޯއްދިނުމުން ދިރާސާ ކުރުމަށް އިތުރު ކުރެވިފައިވާ ކަންކަމާއި ބެހޭ ޤަވާއިދުތަކާއި، އިޖުރާއަތު ހުށަހަޅާ ކޯޓުތަކުން ފޮނުވާ ފޯމުތަކާއި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، ދައުލަތާއި ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތާ ދެމެދު ވާ އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާ ދަޢުވާގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި ކަނޑައަޅާފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ކަނޑައަޅާ ދަޢުވާ ކުރަނިވި ޝަރީޢަތުގައި ދައުލަތުން ބުނެފައިވާ ކަމާއި ދައުލަތުން ފޮނުވާ ކަނޑައަޅައިގެން ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތާއި ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގައި ދައުލަތާއި ވާހަކަދެކުން ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތް ކުރެއްވިފައިވާކަމެވެ.

8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ[3] 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި، ދައުލަތާއި ކުށަށް ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތާއި ދެމެދު ކުށަށް އިޢުތިރާފުވުމުގެ އެއްބަސްވުން، ދައުލަތާ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތް އެ ދެފަރާތު ކުރިއަށްދިޔައި، މަޝްވަރާ ބައްދަލުވުމުން އެ ދެފަރާތު ސޮއިކޮށްފައިވާ، އެ ދައުލަތާ ބެހޭ ސޮއިކުރާ ލިޔުންކަމުގައި ދެކިގެންނެވެ، ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަމާއި ބައްދަލުވުން ހިނގަމުންދާ ކުރިއެރުންތަކާއި، ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމުން ޝަރީޢަތުން ބޭނުންތެރި، އެ ދައުލަތު ބައްދަލުވުން ތައްޔާރުކުރަމުން ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައިގެން ޖަހާފައެވެ.

9. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާ ޚިލާފަށް އިތުރަށް ކިޔައިން ގެންގޮސްފައިވާ ނިމިފައިވާ ކަނޑައަޅައިގެން، ދައުލަތުން ދަޢުވާކުރާ ދައުލަތުގެ ބޭނުންތެރި އެ ޝަރީޢަތް ނިމުމުގައި، ކުރިމަތިވާ ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރައްވާފައެވެ.

---

[3] މިފަހުން "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެވިފައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތައް

10. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިންމަވާފައިވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމަށްބުނެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތައް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

10.1. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއާއި 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި، އަދި ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ކަނޑައެޅުމަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މައްސަލަ ބާޠިލުކޮށްދިނުމެވެ.

10.2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ[4] 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ) އަދި (ރ) އާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު)ގެ[5] 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ) އަދި (ރ)އިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ދީފައިވާ ބާރުތައް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ މާއްދާތަކާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށްވުން.

10.3. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާއާއި 91 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް މައްސަލަ ނިންމަވާފައިވުން.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދުންތައް

11. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ދަޢުވާ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެގޮތެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވައި ބާޠިލު ކުރައްވާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާއާ

---

[4] މިފަހުން "ޤާނޫނުއަސާސީ" ކަމަށް ބުނެފައިވާ.

[5] މިފަހުން "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބުނެފައިވާ.

ދިފާޢުކުރުމުގެ، މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާލިބުނު ބަޔަކަށް މައްސަލައާއިގުޅޭގޮތުން ކަނޑައަޅައި، ދަޢުވާކުރި

މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible]ފައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަ

12. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ލިޔުމުން ޖަވާބު ހުށަހަޅުއްވާފައެވެ. [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]ފައެވެ. [illegible] ޝަރީޢަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ފައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާފަރާތުން އުޒުރު

13. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބުތަކީ އަދި ޝާހިދުން ސަމާލުކަމެއް ނުދެއްވާ ކަމަށާއި، މި މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތުން އެދިވަޑައިގަންނަވާފައެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

14. މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް ބަލާއިރު، އިސްލާމީ ޤާނޫނުގެ މަބްދައަކީ ދަޢުވާކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަޢުވާ، އިސްލާމީ

އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ މައްޗަށް، 15 ޖުލައި 2018 ދުވަހު ދައުވާކުރުމުން، މައްސަލައިގެ ޕްރީޓްރަޔަލް ހިއަރިންގްތަކުގައި، ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި، ވަކިވަކި ހެކިހާޒިރުކުރުމުގެ ފުރުސަތަކަށް އެދިފައިވެއެވެ.[6]

15. 24 އޮކްޓޯބަރ 2018 ދުވަހު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި، ދައުލަތުގެ ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާއި ގެނެސްދޭނެ ދިފާޢުގެ ހެކިން ސާބިތުކުރުމަށް އިތުރު ފުރުސަތު ދީފައެވެ. ދައުލަތުން ކޮންމެ ހެކިން ދައުވާއާ އިބްތިދާއީ ފަދަ އިންކާރުކުރުމުން، ދައުލަތުން ހާޒިރުކުރާކަމަށް ބުނެފައެވެ. އަދި މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން، މަދަނީ ދިފާޢު ހުށަހެޅުމަށް ގެނެސްދިނުމުން ދައުލަތުން މައްސަލައަށް ވަކިކޮށްދެއްވުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ ދިފާޢު ލިޔުމުން ހުށަހެޅުމަށް، 08 ނޮވެމްބަރ 2018 ދުވަހުގެ 12:00 ގެ ކުރިން ހުށަހެޅުމަށާއި، ދައުލަތުގެ ރައްދު 15 ނޮވެމްބަރ 2018 ދުވަހުގެ 12:00 ގެ ކުރިން ހުށަހެޅުމަށް އެ އަޑުއެހުމުގައި ޝަރީޢަތުން އަންގާފައިވެއެވެ.[7]

16. މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ ވަކީލުން "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާ ފޯމު" ހުށަހަޅާފައިވާއިރު، ދައުލަތުން ލިޔުމުން ރައްދު ހުށަހަޅާފައިނުވެއެވެ.[8]

17. އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގައިވާ މައިގަނޑު ނުކުތާއަކީ، މި މައްސަލައަކީ ނުތަނަވަސް ގަޑިއިރުތަކުގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅާފައިވާ، އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ މައްޗަށް އުފުލިގެންވާ ދައުވާއެއް ނޫންކަމަށެވެ. އެގޮތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

---

[6] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ގެ ފައިލުން، އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ 15 ޖުލައި 2018 ދުވަހުގެ މަޙްޟަރު ބަލާށެވެ.

[7] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ގެ ފައިލުން، ދައުލަތާއި އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ 24 އޮކްޓޯބަރ 2018 ދުވަހުގެ މަޙްޟަރު ބަލާށެވެ.

[8] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ގެ ފައިލުގެ ތެރޭގައިވާ، އިސްތިއުނާފު ފަރާތުގެ "ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުން ހުށަހަޅާ ފޯމު" ނުލިބުމުން، މި ކޯޓުން އިލްތިމާސް މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 196-A/95/2023/601 (26 ސެޕްޓެމްބަރ 2023) ސިޓީއާއެކު ފޮނުއްވާފައިވާ ލިޔުން.

17.1. އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ ހުށަހެޅުމުގެ 2 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)ގެ 1 އިން 6 އަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މި މައްސަލައިގެ ދަޢުވާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޙަޤީޤަތްތަކަކީ [illegible] [illegible] ޙަޤީޤަތްތަކެއް ނޫންކަމަށެވެ. [illegible] [illegible] ކަންކަން [illegible] [illegible]، އިސް [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަފްޙާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17.2. އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ ހުށަހެޅުމުގެ 2 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)ގައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކޮށްފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] ދިރާސާކޮށްލަމެވެ. އެގޮތުން، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ މައްޗަށް ދަޢުވާކޮށްފައިވަނީ 2/2000 (ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމާއި މަނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ[9] 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ [illegible] އެ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުންނެވެ. އެ ދަޢުވާއާ ގުޅުންހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 94 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[9] މިހާރު "ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނު" ކަމަށް ބަދަލުވެފައެވެ.

17.3. އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ ހުށަހެޅުމުގެ 2 ވަނަ ނުކުތާގެ (ނ)ގައިވާ މައިގަނޑު ބަލައި، އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ މައްޗަށް [illegible] ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފުރިހަމަކަން ހާމަކޮށްފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެގޮތުން، ޖިނާއީ ދަޢުވާ ސާބިތުކޮށްދިނުމުގެ ޒިންމާ އަދާކުރަންޖެހެނީ ދައުލަތުން ކަމަށާއި، ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] ތެރެއިން ފޮޓޯ ނަންބަރު 16ގައިވާ ފޮޓޯ ސްކްރީންޝޮޓް ބަލާއިރު، ދައްކާފައިވާ [illegible] [illegible] ގަތުމަށް ނިންމާފައިވާކަން އެނގޭކަމަށާއި، އެ [illegible] ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާތީ ފިޔަވަ ނުވާކަމަށެވެ.

17.4. މީގެއިތުރުން، ބުނެވިދިޔަ ފޮޓޯ ސްކްރީންޝޮޓް [illegible]، އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ [illegible] ހަރަކާތްތަކާ ގުޅޭގޮތުން [illegible] [illegible] [illegible] ފޮޓޯގައި އޮތުމުން، އެކަށީ [illegible] [illegible] [illegible] ފޮޓޯގައި [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

18. އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ [illegible] ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ލިބުމުން ގަސްދު ހަމަޖަހާފައި ނުވިނަމަވެސް، 25 ނޮވެމްބަރު 2018 ދުވަހު ބޭއްވުނު ސުޕްރީމްކޯޓުގެ އަޑުއެހުމުގައި، އަނގަބަހުން [illegible] ދިޔައެވެ. އެ އަޑުއެހުމުގައި ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 "ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު"[10] ފާސްވުމުގެ ކުރީގެ އިޖުރާއަތުތަކުގައި، ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ވިދާޅުވުން ހުށަހެޅުމުގެ އިތުރުން އަނގަބަހުން ހުށަހަޅާ ކަންކަމާއި، އަނގަބަހުން [illegible] ދަޢުވާގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސުޕްރީމްކޯޓުން ގޮތެއްނިންމަވަމުން [illegible] ގޮތުގައިވާ ބަދަލުގެންނަންޖެހޭނެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލަގައި ގޮތްނިންމުމުގައި، އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ސުޕްރީމްކޯޓުގެ

---

[10] މިގަވާއިދަށް "ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދު" ކަމަށް ބުނެވިއެވެ.

އަޑުއެހުންތަކުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންޖެހޭނެއެވެ. އެގޮތުން، ދައުލަތުން ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ތިރީގައި އެވަނީއެވެ.[11]

18.1. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގައި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމަކީ މައްސަލާގެ މައްސަލަ ބަލައިދިނުމުގެ ގޮތުން ދައްކާ ވާހަކައަކަށް ވުމާއެކު، މައްސަލާގެ ހުރިހާ ސާބިތުކުރުންތަކެއް އިޝާރާތްކޮށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގައި މައްސަލައާއި ގުޅޭ ސާބިތުކުރުންތަކާއި ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތައް ފާހަގަކޮށް، ދައުލަތުގެ ވާހަކަ ސާބިތުކުރުމަށް ހުރިހާ ބައިގައިވާ ދައުލަތުގެ ހުށަހެޅުން ދައްކާފައިވާ މައިގަނޑު ވާހަކަތައް ވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދައުލަތުން ދެންނެވިއެވެ.

18.2. ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކިތަކުގެ ތެރެއިން ސާބިތުވާ ސާބިތުކުރުމަކީ ދައުލަތުގެ ވާހަކަ ސާބިތު ކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ބުރަދަން، ދަޢުވާގެ ހުރިހާ ބައެއް ސާބިތުކުރާނެ ސާބިތުކުރުން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ދެންނެވިއެވެ.

18.3. މި މައްސަލައިގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދައުލަތުގެ މުއްދަޢީ ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ މަރުޙަލާގައި ދައުލަތުގެ މުއްދަޢީ ގެންދިޔައީ، މި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ފުލުހުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަކަމަށް ހެކިވެރިޔާގެ ބަޔާން އިއްވުމުގައި ދައުލަތުން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހެކިތައް ނުކުތްކަމަށެވެ. ދައުލަތުގެ ޑިރެކްޓް ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބުގައި ހެކިވެރިޔާ ބަޔާންކޮށްދިނީ، އެގޮތުން އެއްވެސް ބަޔާނެއް ޑިރެކްޓް ސުވާލު ހުރިހާ މައްސަލައެއްގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށް ބަޔާންގައި

---

[11] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ކޭސްއިން، ދައުވާގެ 25 ނޮވެމްބަރު 2018 ވަނަ ދުވަހުގެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ

ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] ހިނގާނީ ހަމައެކަނި އެ ޚާއްޞަ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ

ކުރުގެ [illegible] [illegible] [illegible].

18.4. ޖިނާއީ މަސައްކަތަކާ ގުޅުންހުރި [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ދެ ޤާނޫނަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ)[12] ކަމަށެވެ. އަދި އެ ދެ ޤާނޫނުގައިވަނީ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ މުއްދަތަކާއި 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަހުގެ މުއްދަތެއްކަމަށެވެ. އެގޮތުން، 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ މުއްދަތު ހިނގާނީ މީހަކު ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރުން، ފަނޑިޔާރެއްގެ ކުރިމައްޗަށް ހާޟިރުކުރުމަށްފަހު [illegible] [illegible] ބަންދުގައި ބަހައްޓަންޖެހޭ [illegible] ކަނޑައެޅުމުން ކަމަށެވެ. އަދި 45 (ސާޅީސް ފަހެއް) ދުވަސް ހިނގާނީ ކުށެއްގެ ތުހުމަތުގައި ހައްޔަރުކުރެވޭ މީހެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށެވެ. އިބްތިދާއީ [illegible] [illegible] ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަންދުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

18.5. [illegible] ކަންކަމުގެ އިތުރުން، އިބްތިދާއީ [illegible] [illegible] އިތުރު [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 61 ވަނަ މާއްދާ، އެ ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible] [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] [illegible] ޖިނާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 61 ވަނަ މާއްދާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ 90 އަދި 91

---

[12] މިފަހުން "ޤާނޫނުއަސާސީ" ކަމަށް ބުނަމެވެ.

ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު، ޖިނާޔަތުގެ ކުށަކީ 1 (އެކެއް) އަހަރަށްވުރެ ދިގު މުއްދަތެއްގެ އަދަބު ކަނޑައެޅޭ މައްސަލަތަކެއްކަމަށެވެ. އަދި ޖުނަހުގެ ކުށަކީ އެއަހަރަށްވުރެ ކުރު މުއްދަތެއްގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކެއްކަމަށެވެ. ޖިނާޔަތުގެ ކުށުގެ ދަރަޖަތަކުގެ [illegible] ކުށްކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 8 (އަށެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތެއް ކަމަށްވާއިރު، ޖުނަހައިގެ [illegible] ކުށްކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 (ތިނެއް) އަހަރު ދުވަސްކަމަށެވެ.

18.6. އިބްރާހީމް ޝަރީފް މައްޗަށް ކުރެވިފައިވާ ދައުވާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގެ ހުކުމްގެ ތާރީޚަކީ 10 ޖުލައި 2017 ކަމަށްވާއިރު، މި މައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 25 ޖޫން 2018 ދުވަހު ކަމަށްވުމާއި، [illegible] ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 (ތިނެއް) ނުވަތަ 8 (އަށެއް) އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައި ނުވާކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، އިބްރާހީމް ޝަރީފް މައްޗަށް ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި [illegible] ދައުވާކުރެވިފައިވާ [illegible] [illegible] ފާހަގަކުރެވެއެވެ [illegible].

19. މި މައްސަލައިގައި ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި އުފެދޭ ސުވާލުތަކަކީ، އެ ސުވާލުތަކާ ގުޅިގެން ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަން ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

މި މައްސަލައިގައި އިބްރާހީމް ޝަރީފުގެ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއާއި، 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރާއި، 120 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް ހުކުމްކުރައްވާފައިކަމުގައި، އެ ހުކުމްކުރެއްވުމުގެ ނަތީޖާއަކީ ބާޠިލުތޯ؟

20. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، އެ ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، ދައުވާއަކީ [illegible] ދައުވާއެއް [illegible] [illegible] ދައުވާއަކީ [illegible]،

ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާއަށާއި، އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި ހެއްކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތް އެ ދަޢުވާ ކުރެވޭނެކަމެއް ނެތްކަމަށް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު ވަނީޔާރަން ގަބޫލުކުރެވޭފަދަ ހިނދެއްގައި، އެ ދަޢުވާއަކީ ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އެއީ ޝަރީޢަތުގެ ދަޢުވާއެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދެވޭނެ ދަޢުވާއެއްކަމަށް ބެލެވިދާނެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، އެ ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމަށް ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ފުރުޞަތުގައި ދަޢުވާއާ އިތުރަށް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް، ހުށަހެޅިފައިވާ ދަޢުވާއަށާއި، އެ ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި ހެއްކަށް ރިޢާޔަތްކުރާއިރު، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މަޞްލަޙަތް އެ ދަޢުވާ ކުރެވޭނެކަމެއް އޮތްކަމަށް، މަދަނީ މިންގަނޑުން ބަލާއިރު ވަނީޔާރަން ގަބޫލުކުރެވޭފަދަ ހިނދެއްގައި، އެ ދަޢުވާއަކީ ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ދަޢުވާއެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދެވޭނެ ދަޢުވާއެއްކަމަށް ބެލެވިދާނެއެވެ. މި މާއްދާގައިވާ، ދަޢުވާއަށް އިސްތިސްނާ ކުރުމުގައި ޝަރީޢަތުން ނިންމާނެ ގޮތެވެ.

21. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި، ޝަރީޢަތުގެކުރީގެ ހުށަހަޅާލުމަށް، މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤުގެ ބަޔާން ކުރުމަށް އަމުރުކުރި ގޮތެއް ނިންމާނެ ދިނުމެއް، ނުވަތަ އިޖުރާއަތެއް ނުވަތަ ހުށަހެޅުމަކަށް ވާންޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންވެއެވެ.

22. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގައި، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތީގައި ހުށަހަޅާ ހެކިތަކުގެ ބެލުމުގައި ހުށަހަޅަން ކަނޑަކަން ބެލެންސްކޮށް، ޝަރީޢަތް ފުރިހަމަކުރުމުން އެއިން ހުށަހަޅާފައި ހުށަހެޅުމަށް ނުވާނަމަ، އެފަދަ ތަފާތުކުރަން ބެލެވޭނެކަމަށް ބަޔާންވެއެވެ.[13] މިގޮތުން، ދަޢުވާ އުފެދުމުގައި އަދި/ނުވަތަ ދަޢުވާ ހުށަހަޅާ ގޮތުގައި އޮންނަވާ އަށްވާ،[14] ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަކުވާން ދިނުމެއް،[15] ވަކިން އޮތުމަށް ޝަރީޢަތުން

---

[13] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ).

[14] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު.

[15] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރު.

ގަބޫލުކުރެވޭނުން ހިރާސްތުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމުން އެދި ހުށަހަޅާ ހުށަހެޅުމާއި،[16] އެކަކަށްވުރެ ގިނަދުވަހުގެ ފުރުޞަތު އެކުލެވޭކަން ދައުލަތުން ވަކިކޮށްދިނުމުން އެދުމާއި،[17] ހިރާސްތު ޖެހޭކަން ހިމާޔަތް ތިމާރާކާގޮތަށް ހިރާސްތު ނުވާވަރަށް،[18] ސަބަބުތަކެއް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިން ކަނޑައަޅަން ބުނެވިފައިވެއެވެ.

23. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 110 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތްތަކުގައި ދައުލަތުން އިންސާނުކުރުމާއި، އެ ޖިނާއީގެ މައްސަލަ ދައުވާ ނުކުރެވުން ކަމަށްބެލުން، ޤާނޫނުގައިވާފަދަ 60 ވަނަ ކޯޓުގައި ބަންދުކުރާ ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައުވާ ނުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ ދުވަސް ސާބިތުކުރާ އިސްތިސްނާއީ ޙާލަތްތަކުގައި ގޮތުގެ ހިރާސްތަށް ވަނީކަމަށް ބުނެވިފައިވެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގައި، ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާނަމަ ދުވަސްތަކާއި ޤާނޫނުގައި ބަލާއިރު ބުނާ މުއްދަތެއް ނިމިގެން، ދައުވާލިބޭ ފަހުން އެ ދުވަހު ހުށަހަޅާ ބަންދުގެ މުއްދަތު، ސަބަބުތަކެއް ހުށަހަޅާކަމަށް ބުނެވިފައިވެއެވެ.[19] އަދި އެފަދަ ދުވަހަށް މައްސަލަ ބަލައިގަތުން ފެށިގެންނެވެ، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގައިވާގޮތުން ގޮތުގެ ބަންދުކުރާ ފަރާތެއް ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ،[20] އެފަދަ ދުވަހުގެ މުއްދަތު ފާއިތުވެގެން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި، އެ ދައުވާ ހުށަހެޅުމުގެ ނިޔަލަށް އެ ކޯޓުން ޙުކުމް ކަނޑައެޅުމަށް މައްސަލަ ނިންމުމާއި ހަވާލުކޮށް ބުނެވިފައިވެއެވެ.[21] އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނިގެންވާ ދުވަހު ޤާނޫނުގައިވާ ޤާނޫނީ 60 ވަނަ ކޯޓުގައި ދައުވާ ހުށަހަޅާފައިނުވާނަމަ ދުވަހަކުން ފަރާތް ހުސްކުރަންޖެހެއެވެ.

---

[16] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (3) ވަނަ ނަންބަރު.

[17] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (4) ވަނަ ނަންބަރު.

[18] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ (5) ވަނަ ނަންބަރު ކުރިއަށްގެންދެވޭ. މި މާއްދާގައި މި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދާން ހުށަހެޅިއްޖެ އިތުރުމަޢުލޫމާތު ކަމުގައި ދިނަމަވެސް، މި މައްސަލަ ދިފާޢުކުރުމުގެ ހައްގެ ނިގުޅިއްޖެ، އެހެންނަމަވެސް މައްދާއަކުން.

[19] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ވަނަ ފިޤްރާ.

[20] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ވަނަ ފިޤްރާ.

[21] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ވަނަ ފިޤްރާ.

.24 ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު)[22] ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި، ޤާނޫނެއް މާނަކުރުމުގައި، އެ ޤާނޫނެއް އެކުލަވާލި މަޤްޞަދަށް، ނުވަތަ އެ ޤާނޫނުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ އަމާޒުތައް ހާސިލުވާނޭގޮތަށް ޤާނޫނު މާނަކުރުމަށް އިސްކަން ދޭންވާނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގެ [illegible] މަޤްޞޫދު ޤާނޫނަށް [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ [illegible] ނުވަތަ [illegible] ބަދަލުކުރަން ބޭނުންވާކަމެއް ނުވަތަ [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] [illegible] ބެލުމާއި، ޤާނޫނު ތަފްސީރުކުރުމުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

.25 ފުރަތަމަ ނަޒަރިއްޔާއަކީ، ޤާނޫނުހަދާ މަޖިލީހުގެ ނިޔަތް ދެނެގަތުމުގައި "ޓެކްސްޓުއަލިޒަމް" ނުވަތަ [illegible] ޤާނޫނުގެ [illegible]، [illegible] [illegible] ނަޒަރިއްޔާއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] "[illegible]" ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible].[23] ޤާނޫނު [illegible]، ޤާނޫނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ޤާނޫނު

---

[22] [illegible] "[illegible] [illegible] ޤާނޫނު"[illegible] [illegible].

[23] Randal N. Graham, 'A Unified Theory of Statutory Interpretation' (2002) 23 (2):91. Statute Law Review, pp. 2-34.

އަމަލީގޮތުން ތަންފީޒުކުރުމަށް ފަހިވާގޮތަށް، އިޖުރާއަތުގެ ތަފުސީލުތައް ތަފުސީލުކުރުމަށް އިސްކަންދޭން ވާނެކަމަށް ދެކެމެވެ.

26. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނުގެ މަޤުޞަދުތަކުގެ ތެރޭގައި، ކުށުގެ ތުހުމަތުގައިވާ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތަކަށް އިޙްތިރާމްކޮށް ނިންމައިދިނުން، ކުށުގެ ދަޢުވާ އުފުލުމަށް ޝަރީޢަތުގައި، ދަޢުވާތައް ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި، އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިންވަރެއްގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޤާނޫނީ އުޞޫލުތައް ކަނޑައެޅުމާއި، ޖިނާއީ މަޙުކަމާތަކުގެ ސަލާމަތާއި ވިޝްވާސް އިންސާފުވެރިކަން، އަދި އެކަށީގެންވާ އަވަސްމިންވަރެއްގައި ހިންގުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތައް ކަނޑައެޅުން ހިމެނެއެވެ.

27. މިހާރު ކޯޓުތަކުން ޢާއްމުކޮށް އަމަލުކުރާގޮތުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ އިޖުރާއަތު ހިންގައި، ދަޢުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވެ ދަޢުވާކުރުން ހުށަހެޅުމުން، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އެ މައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ހުށަހަޅުއްވަވަން ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން މިގޮތަށް ފުރުޞަތު ނިންމާގޮތް އެއްޗެހިގޮތުގައި ލިޔުމުން ހަވާލުކޮށް ނުކުތުމަކަށެވެ. މިގޮތުން، މި ތަރުތީބުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެ މައްސަލައަކީ މަދަނީ މިންގަނޑުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އިސްތިސްނާއީ އަސާސްތަކުގެ ތަރުތީބު ޢާއްމުކޮށްދީފައިވާ އިތުރުން، އިޖުރާއަތު ދިޔަގޮތަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެއްކަލަވެއްގައި ދެ ފަރާތުން ގޮތުގެމައްޗަށް ބަލައިގަތުން ވުޖޫދުކުރެވިދާނެއެވެ. މިއީ ހަމަޖެހޭ ތަރުތީބެއްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

28. އެގޮތުންދާއިރު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާއާއި، 115 ވަނަ މާއްދާއާއި، 117 ވަނަ މާއްދާއާއި، 119 ވަނަ މާއްދާއާއި 120 ވަނަ މާއްދާ، މާނަކުރުމުގެ ހަމަތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ބުނެވިދިޔަ ނަޒަރިއްޔާގެ އަލީގައި ދެފަރާތުން ތަރުތީބުކުރެވިގެން، ޖިނާއީ

ތަހުޤީޤަށް، ދައުލަތުން ޝަރީޢަތުގެ އަޑުއެހުމުގައި ދައުވާ ހުށަހަޅައި، މުއްތަހަމުން ދައުވާ ސާބިތުކުރުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 107 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ދައުވާލިޔުމާ ޖެހޭގެ ފޮނުވުން ދައުވާއާ އިޢުތިރާފުވާކަން ނުވަތަ އިންކާރުކުރާކަން ހާމަކޮށް، ދައުވާއަށް ޖަވާބު ދިނުމަށް ފުރުޞަތު އެދުމެވެ. އަދި ދައުވާއަށް މުއްތަހަމު އިންކާރުކުރާ ހާލަތުގައި ދައުލަތުން ހެކި ހުށަހަޅައިގެން ފުރުޞަތު އެދުމުގައި، ދައުލަތުން ހެކިހުށަހެޅުމުން، އެ މައްސަލައިގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހަޅަންޖެހޭތީ ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލުން ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި، އެކަމަށް ފުރުޞަތު ދޭންވާނެކަމަށް ދެއްވާނެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ގޮތުގެމަތިން 119 ވަނަ މާއްދާގެ އިޖުރާއަތު ފުރިހަމަ ކުރެވެންވާނެއެވެ.

29. މިސާލަކަށް، މައްސަލައެއްގެ ދައުވާ ސާބިތުކުރުމަށްޓަކައި ދައުލަތުން 5 (ފަހެއް) ހެއްކެއް ހުށަހެޅުމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން، އެ ހެކިތަކަށް ދިފާޢުން ބަލައި، އެ މައްސަލައަކީ ދަތިނޫ ދިފާޢުގަނޑުން ކުރިއަށް ގެނުވާނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށްފަހު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމުގައި ދައުލަތުން ހުށަހެޅި 5 (ފަހެއް) ހެކީގެ ތެރެއިން 4 (ހަތަރު) ހެއްކަކީ ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ހެކިކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިފާޢުކުރުމަށް މުއްތަހަމުގެ ފުރުޞަތު ހުޅުވައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އިސްމާޢީލް އިފްހާމް މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[24] ގެ މައްސަލައިގައި އަންގަވާފައިވާ އުޞޫލާއި އެއްގޮތުން، އެ ހެކިތައް ބަލައި ނުގެނެވޭނެކަމަށް ބަރީޢަތުގެ މައްޗަށް މަޖިލީހުން ބަލާފައި، އެ 4 (ހަތަރެއް) ހެއްކަކީ ބަލައިގަނެވޭނެ ހެކިތަކެއްކަމަށް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައިފިނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ބާކީވާ 1 (އެކެއް) ހެއްކާއި

---

[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ގެ މައްސަލަ.

ހަމަވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ ޝަރީޢަތުން އަދުން ވަޒަންކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. އަދި އެ ބާވަތުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެ މައްސަލައަކީ މަދަނީ ހިންގަމުން ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަން ނިންމުމަށް ފެންނަ ހަމަތަކާއި، އެ މައްސަލައެއްގައި އިޖުރާއީ ޤާނޫނުގެ އެއްމާއްދާއިން ފަދަ ދެފަރާތުން ދޭ ޖަވާބުގެ މައްޗަށް ބަލައިގެން ނިންމުމުގެ ބާރު ޝަރީޢަތަށް އޮންނާނެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ޝަރީޢަތުން ދެފަރާތުން ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ނަޒަރާއި ޤާނޫނީ ޙައްޤުތައް ސަލާމަތް ކުރުމަށް ގެންގުޅެންޖެހޭ އުސޫލުތައް އެބަހުރެވެ.

30. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ށ)އަށް ބަލާއިރު، އެ ދެމާއްދާގެ ތެރެއިން މާއްދާއަކާމެދު ގޮތެއްނިންމައިދިނުމަށް، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހަމަވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭނެއެވެ. އެ ދެ މާއްދާއިން ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިދެމުންވެސް، އިޖުރާއީ އުސޫލުގެ ޚާއްޞަ ތަރުތީބުކަން ފެންނަނީ ޝަރީޢަތް ފުރިހަމަކުރުމުގައެވެ. އަދި އިޖުރާއަތު ހިންގުމުގައި، އެއްމައްސަލައެއްގައި އެއްމާއްދާއަކުން ދެފަރާތް ގޮތެއްނިންމުމުގައި އިޖުރާއަތު ތަރުތީބު ހިފެހެއްޓުމާއި ކަމަކަށްވާއިރު، އިޖުރާއަތު ހިންގުމުގައި ޤާނޫނު ޖެހިލުނުމަކަށް އެންމެހައިކަމުން ތަފާތުވެފައިނުވާ، ދައުލަތުން ހަމަވާ ހުށަހަޅައި، މުއްތަހަމު ޖަވާބުދާރީވުމުން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ހެކިތަކާމެދުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުމަށް ދެފަރާތަށް ފުރުޞަތު ދިނުންކަމަށް ދެކެމެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ އެންމެހައި ހުށަހެޅުންތައް، އެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާ، އަދި/ނުވަތަ އެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާއާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން އިސްމާއީލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[25] ގެ މައްސަލައިގައި އަސާސީގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ބަލަންޖެހޭނެއެވެ، އެ ޤާނޫނުގެ

---

[25] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 ޤަޟިއްޔާ.

115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، ނުވަތަ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން، އެ މައްސަލައަކީ މަދަނީ ޖިނާއީގޮތުން ކުރިއަށް ގެންދެވުން މައްސަލައެއްކަން ނުވަތަ ޖިނާއީކަން ކަނޑައަޅައި، އެ މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު މަރުހަލާ ނިންމުމަކަށް ގެންނަންވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން ދަށުކޯޓުން މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުހަލާތަކުގައި ދެކެމެވެ.

31. ޖިނާއީ މައްސަލައިގެ ނިންމުންތަކުގެ ތެރެއިން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 198 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި އެ މާއްދާއަށް ޖުމުލަކޮށް ބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ ޤާޟީގެ ޙުކުމްތަކާއި ނިންމުންތަކެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހެޅުމަކާގުޅިގެން ގޮތުން ނިންމުމަކާނުލައި، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން އަމުރުކޮށް ގޮތެއް ނިންމުމަކީ ޤާނޫނީގޮތުން ހަމަޖެހޭކަމުގައިނުވެއެވެ. އަދި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ހުށަހެޅުންތަކަށް ފުރުޞަތު ދިނުމަކާނުލައި، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ)ގެ ދަށުން ގޮތެއް ނިންމައިދިނަމަވެސް، 115 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފުރަތަމަ ނިންމާގޮތުގެ ޤާނޫނީބިނާއަކީ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުދީފައި ސާބިތު ހުރުމެވެ. އެހެންކަމުން، މާނަކުރުމުގެ ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައިވާ އުސޫލުގެ ތެރޭގައި، ބުނެވިފައިވާ އުސޫލަކީ މާއްދާތަކުގެ މަފްހޫމާއި މަޤްޞަދާ ދިމާވާ ގޮތަށް، ޤާނޫނު ހަދައިފައިވާ ބޭނުމާއި އަދި ޤާނޫނުތަކާ މާނަކުރުމުން، މި ނިންމުމުގެ 30 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފްޞީލާއި އެއްގޮތަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދެކެމެވެ.

32. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތަށްބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ބ)ގައި، އިޝްތިހާރު ފޯރުގެ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ހުށަހެޅުންތަކަށް ދެއްވާފައިވުން ޖަވާބުދާރީވުމަށް ނުވާކަމަށް ބުނެއްވިއެވެ. މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވަނީ 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ކަމަށްވާއިރު، މިއީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ފާސްވުމުގެ

ކުރިގެ މައްސަލައަކަށްވުމުގެ އިތުރުން، މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ގިނަބަރުސްތަކަށް އިސްތިއުނާފު ކޯޓުތަކަށް ގެނައުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ މައްސަލައަކަށްވާތީ.

33. މި ނިންމުމުގެ 17 އަދި 18 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ސަބަބުތަކާއި، އިބްރާހީމް ޒުލްފާގެ ޝަހާދަތުގެ ކުރިގެ ހުކުމްކުރެއްވި ދައުލަތުން އަނގަބަހުން ބުނުއްވުމުން، އެ ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ދިފާޢުން ބަލަހައްޓާކަމުގެ ޒުލްފާގެ ޝަހާދަތުން އަމިއްލަ ދިފާޢުގެ ތަޖުރިބާކަން މި މައްސަލައިގެ މަރުހަލާގެ ބައިންކަމުން އެނގޭތީ، މި ޝަރީޢަތުގައި ޝަހާދަތުގެ ކުރިގެ ހުރި ހުކުމްކުރެއްވިކަމަށް ދައުލަތުން ބުނުއްވި ދިފާޢުވާކަމަށްޓަކައި، އެ ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ދިފާޢު ހުރި، ދައުލަތުން އަނގަބަހުން ދަޢުވާކުރާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު ކަމަށްފެނޭ. އެހެންކަމުން އިބްރާހީމް ޒުލްފާގެ ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ދައުލަތުން ބުނުއްވިފައިވާ ނުވާކަމަށް ޝަހާދަތުން ކަނޑައެޅޭފަދަވާވަރަށް ނުބުނާކަށް އަދި މި މައްސަލައިގެ އަޒުއްޔަތުން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ކުރިމަތިވާ ގޮތަށް އަމާޒުކުރުމަކީ އެކަށީގެންވާކަމަށް ދެކެމެވެ.

34. އިބްރާހީމް ޒުލްފާގެ ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުގެ މައިގަނޑު ކަނޑައެޅި، އެ ހުކުމްކުރެވިފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބަލައިގަނެވޭން ހުކުމްކުރުމަށް ނޫންކަމެވެ. އިބްރާހީމް ޒުލްފާގެ ހުކުމްކުރުމުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)ގެ 1 އިން 6 އާއި، އެ ހުކުމްކުރުމުގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ)ގައިވާ މައިގަނޑު ހުކުމްކުރުމުގައި، އިބްރާހީމް ޒުލްފާގެ މުއްދަތަށް ކޮށްފައިވާ ދައުވާ ސަސްޕެންޑްކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ޒާމިނުން ހުކުމް ފިޔަވައިގެން ހުކުމްކުރުމުގައި ނިންމާފައިވާ، ދައުލަތު ސަސްޕެންޑް ކުރުމުގެ ބައިންކޮށް ދައުލަތުން ކަމަށާއި، ދައުލަތުގެ ޒިންމާއިން ހުކުމްކުރެވިފައިވާ ދިފާޢުވާކަމުގެ ބައިނަލް ޤާނޫނު ނަންބަރު 16 ގައިވާ މާއްދާ ސަސްޕެންޑްކުރުމުން ބަލައިން، ދައުލަތުގައިވާ ފޮނުވުމުގެ ކަނޑައަޅާ ގަޑިތަށް ނިންމާފައިވާކަން އެނގޭކަމަށް ބެލެވޭތީއެވެ. މި އެންމެހައި ކަންކަމަކީ ދައުލަތު އެ މުއައްސަސާ ބިނާކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގެ ބަލާބޮޑުކަމާއި ވޭބައްޓަ ގުޅިގެން ފާހަގަކޮށްލަމެވެ.

35. ދައުލަތުގެ ދައުވާގައި، [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 117 ވަނަ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް

[illegible][26] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

36. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

---

[26] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2022/SC-A/75 [illegible]

37. އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ މަޙްކަމަށް ދައުލަތުން ދައުވާ ހުށަހަޅައި ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމުން، މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ މައްސަލައެއްކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައެވެ. އަދި އެއަށްފަހު، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ފަރާތުން، ދައުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] އޮތްކަމަށް [illegible]، [illegible] 60 ވަނަ ބާބުގައި ދައުވާކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ހުކުމަކީ [illegible] ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިއުމެވެ.

38. އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ހުކުމްނާމާގެ 2 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)ގައިވާ [illegible] ހުކުމްކުރުމުގައި، މި މައްސަލައިގައި [illegible] ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި [illegible] [illegible]، [illegible] މި ހުށަހަޅުމަށް ދީފައިވާ ޙައްޤު މި ނިންމުމުގެ 18 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާނެއެވެ. އަދި އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ހުކުމްކުރުމުގައި [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible]، މި [illegible] އަމަލު [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] އެ ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި [illegible]. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 94 ވަނަ މާއްދާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ 30 (ތިރީސް) އަދި 45 (ސާޅީސް ފަސް) ދުވަހުގެ މުއްދަތުތަކުގެ [illegible] [illegible]، އިބްތިދާއީ ކޯޓު [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅާފައި ކަންތައްތަކުގެ މައްޗަށް މި މައްސަލައިގައި ބެލެވެއެވެ. މިގޮތުން، [illegible] [illegible] ޤާނޫނުތަކުގައި ދައުވާކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުތަކަށް ބަލާއިރު، އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 މެއި 2017 ވަނަދުވަހު، އެ [illegible] [illegible] [illegible] 25 ޖޫން 2018 [illegible] 3 (ތިނެއް) ނުވަތަ 8 (އަށެއް) އަހަރު ދުވަސް [illegible]، އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ މަޙްކަމަށް ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި [illegible] [illegible]

ސަބަބެއް ނެތެވެ. އެހެންކަމުން، ދައުވާކުރުމުގައި މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ދިއުމަކަށް ބުނާބުނުން ފިޔަވައި، ހަރުދަނާ ޤާނޫނީ ސަބަބެއް އިބްރާހީމް ފުއާދުއަށް ދެއްކިފައިނުވާތީ، ދައުވާކުރުމުގެ މުއްދަތު ފަހަނައަޅައި ގޮސްފައިވާކަމަށް ބުނާ ދިފާއު [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް ފުއާދަށް ސާބިތު ކޮށްދެވިފައިނުވެއެވެ.

39. އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] 60 ވަނަ ބާބުގައި [illegible] [illegible] އިތުރު ދިފާއުއަށް [illegible]، [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

40. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 4 ވަނަ ނަންބަރުގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން، ދައުވާކުރުމަށް [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް ފުއާދަށް ސާބިތު [illegible] [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް ފުއާދުގެ [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވާ އެއްވެސް ހުށަހެޅުމެއް ޝަރީޢަތުން ބަލައިގަނެވޭނެކަމަކަށް ނުދެކެމެވެ.

41. މިގޮތުން، މި ނިންމުމުގެ 28 ވަނަ ނުކުތާއިން 31 ވަނަ ނުކުތާއަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible]، ޝަރީޢަތުގެ އިޖުރާއާތުގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ހުށަހެޅުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގައި އަމަލުކުރަންވާނެ ގޮތުގައި ދެކެމެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި އިސްތިރާރު ދިނުމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކާގެ މުއްދަތުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާއާ ހަވާލާދީ އެ ޤާނޫނުގެ 117 އަދި 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެއްވެސް ހުށަހެޅުމެއް ބަލައިގަންނަންޖެހޭނެ ނުޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން، މަޙަކަމާ ޖިނާއީކުރަން ކުރިއަށް ގެންދަނީ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާ ނިމުމުން ބަލައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ ފަށަންޖެހޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅަން ފެންނައެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާއާއި 91 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފު ނުވެއްޖެތޯ؟

42. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާގައި، ދަޢުވާ ސިޓީގެ ތަފްސީލުގައި ކުށުގެ ޢުނުޞުރުތައް ނުވަތަ ހިމަނަންޖެހޭ ތަފްސީލުތައް ނުހިމެނިއްޔާ، އެ ކުށުގެ ސަބަބުން ދަޢުވާކުރުން ބާޠިލުވާނެ ދަޢުވާ ޤަބޫލުނުކޮށް ދޫކޮށްލުމުގައި ވިޔަސް، އެކަން ބާޠިލުވެގެން ދަޢުވާއަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭނެކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެ ޤާނޫނުގެ 91 ވަނަ މާއްދާގައި، އިބްތިދާއީ އަޑުއެހުމުގެ ކުރިން، ދަޢުވާވެރިޔާ ފަރާތުން އެކަށީގެންވާ ނޯޓިސް ދީގެން، ދަޢުވާގައި އިޞްލާޙުކުރުން ހިމެނުމުގެ އިޚްތިޔާރު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިގެންވާކަމަށާއި، އެ ބަދަލުގައި އިޞްލާޙުކުރާ ކަންކަން ބިނާވާން ދަޢުވާގައި ހިމެނުންކުރުން ނުވަތަ ކުށެއް ބިނާވާނީ އަމަލުގެ މައްޗަށްކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

43. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުން ނިންމުމުގެ ދުވަހާ ބަލައިދީ، މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ކޯޓަށް ދައުލަތް ބަދަލުކޮށްފައިވާ ދަޢުވާ ފޯމުގައި ހިމަނަންޖެހޭ މައްސަލަ ބަލައިލި ކުށުގެ ތަފްސީލު ނުހިމަނާފައިވާކަން ދައުލަތުގެ އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި ބަލައިލެވެއެވެ. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ

ޤާނޫނުގެ 85 ވަނަ މާއްދާއަށް ބަލާއިރު އެފަދަ ތަފުސީލެއް ނެގުމަކީ ދަޢުވާއަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއްކަމަށް ނުބެލެވޭނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައި [illegible]، މި ބާވަތުގެ އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ދަޢުވާ ބާތިލު ކުރެވޭނެކަމަށް ދަޢުވާތަކުން [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ދަޢުވާ ސިފައެއް ބަދަލު [illegible] [illegible]، ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލަ [illegible] [illegible] ނިންމަވާފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 91 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމަށް ދަޢުވާތަކުން ބުނެފައިވެއެވެ.

44. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ނ)ގައި، ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއް [illegible] [illegible] [illegible] އެ ދަޢުވާއެއް ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] ފުރިހަމަކަމަށް [illegible]، އަމަލު [illegible] 3 (ތިނެއް) މުއްދަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

45. މި މައްސަލައިގެ މަޙްޟަރު ބަޔާންކަމަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި ދަޢުވާކުރުން ދަޢުވާ ހުށަހެޅުމުން، ދަޢުވާގެ ދަޢުވާ ސާބިތުވެއްޖެކަމަށް އިބްތިދާއީ ކޯޓުން ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ފަރާތުން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާފައިވިޔަސް، ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމުން ދަޢުވާތަކުން ފުރިހަމަކޮށް [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާ، އިބްތިދާއީ ކޯޓުގެ ހުށަހެޅުމުގެ ފަރާތުގައި [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] އިބްތިދާއީ ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުގެ އިބްތިދާއީ [illegible] އެ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް [illegible] ރިޕޯޓުގެ [illegible] [illegible] 3 ވަނަ

ނަންބަރުގެ (ށ)ގައި، [illegible] [illegible] ދައުވާ ސާފުވެފައިވާކަމަށާއި ދައުވާއަށް އިންކާރުކުރާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

46. ދައުވާ [illegible] 3 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][27] [illegible].

47. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 85 ވަނަ [illegible] 91 ވަނަ [illegible].

---

[27] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ) އަދި (ނ).

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިދީފައިވާ ބާރުތައް ހަނިވާގޮތަށް، އަދި އެ މާއްދާތަކާ ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްތޯ؟

48. އިސްތިއުނާފު ފުއާދުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު ފުއާދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، އަދި (ރ) އާއި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ)، އަދި (ރ)އިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ލިބިދީފައިވާ ދަޢުވާކުރުމުގެ ބާރުތައް ހަނިވާގޮތަށް ކަމަށް ދައުލަތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

49. ދައުލަތުގެ މައިގަނޑު ބަހުސަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ [illegible] މާއްދާތަކުގައި، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދައުލަތު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަސްއޫލިއްޔަތު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް [illegible] އަދި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] އަސާސްތަކާއި [illegible] ހިމަނަންޖެހޭ [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] ތެރޭގައި ހިމެނޭކަމަށެވެ.

50. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގައި،[28] ޖިނާއީ ދަޢުވާގައި ހިމަނަންޖެހޭ ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި، ދަޢުވާކުރާ ކުށާއި، ކުށް ބަޔާންކުރާ ޤާނޫނީ މާއްދާއާއި، [illegible] [illegible] [illegible]

---

[28] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 82 ވަނަ މާއްދާ:

(ހ) ޖިނާއީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ކުށްކުރި ވަގުތާއި ތަނާއި، އަދި [illegible] [illegible] ދެކޮޅަށް ހިނގި ކުށުގެ [illegible]، ނުވަތަ ވަކިއެއްޗެއް ހިފުން [illegible]، އެ މީހެއް ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާކަމަށެވެ. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، އަދި މުއްދަތަކަށް ދައުވާ [illegible] ދައުލަތުން [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

51. މި މައްސަލައިގައި، ދައުލަތުންކުރި ދައުވާއަކީ [illegible] މިންގަނޑުން ކުރިއަށް [illegible] ދައުވާއެއްކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ދައުވާ [illegible] [illegible] މައްސަލަ ބައްލަވާ ފަނޑިޔާރުން [illegible] [illegible] ސަބަބުން މައްސަލަ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުން [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާތީ، އެގޮތުގެމަތިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

52. މި އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ހ) [illegible]

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) [illegible]

(ނ) [illegible]

(ރ) [illegible]

52.1. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތްފުޅުން އުފުލާ ޖިނާއީ ދައުވާއެއް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އެދިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ނިމިގެން ނުދިއުމަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުން ލިބިދީފައިވާ އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ހަނިވެގެން ހިނގައިދާނެ، އަދި އެބާރުތަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފަރާތުން ދެކެމެވެ.

52.2. ކޯޓުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބާރުތައް [illegible] މައްސަލައެއް [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

52.3. ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނުން ދައުލަތަށް ލިބިދީފައިވާ ބާރުތައް ނަހަމަގޮތުގައި ބޭނުންކުރަން [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުގެ ބޭނުންކުރުމުގައި އެއްވެސް [illegible] އަދި [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ދައުވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދެކެމެވެ.

52.4. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ވ)ގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

53. ދައުލަތުގެ ޝާހިދުން ބަޔާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible][29] [illegible]، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible][30] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible][31] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]، [illegible] 143 [illegible] [illegible] (ހ)ގެ [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. [illegible] [illegible] [illegible][32] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible][33] [illegible] [illegible] [illegible]، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[29] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/22 ޤަޟިއްޔާ

[30] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/15 ޤަޟިއްޔާ

[31] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/22 ޤަޟިއްޔާ

[32] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/15 ޤަޟިއްޔާ

[33] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/22 ޤަޟިއްޔާ

ބުރަވެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި ނިންމުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އޮނަރަބަލް ޖަސްޓިސް ޢަބްދުﷲ ދީދީ

ވ. ޖަސްޓިސް ޢަބްދުﷲ ދީދީގެ ރައުޔު[34] ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުސޫލުތަކަށް ޚިލާފުވެވޭކަށް

ނުވާނެއެވެ.

54. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަކިފަރާތަކަށް ބުރަނުވާ މުސްތަޤިއްލު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބާރުތަކާއި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ވާޖިބުތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރަންވާނީ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގައި ބައެއް ދަޢުވާކުރުމުގައި، އެއްވެސް މީހަކު އަންގައިގެން ނުވަތަ އެއްވެސް މީހެއްގެ ނުފޫޒުގެ ދަށުން ނުވާނެކަމާއި، މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާނީ ބަރުލަމާނީ ގޮތުން ޖަވާބުދާރީވުމާއި، ވަކިފަރާތަކަށް ތަރުޙީބުނުދީ ޢަދުލުވެރިކަމާއި، ޝަރުޢީ އުސޫލުތަކާއި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ އިސްތިޤުލާލާއި ޙައްޤުތަކަށް ހުރުމަތްކުރުމާއި، ޖިނާއީ ޢަދުލުގެ ނިޒާމު ބަލަހައްޓަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

55. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 223 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ކަންކަން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)، (ށ)، (ނ) އަދި (ރ)ގައި ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެކަންކަމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖިނާއީ ދަޢުވާކުރުމުގައި، މުސްތަޤިއްލު ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބާރާއި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމުގެ އިޚްތިޔާރު ބޭނުންކުރުމާ ގުޅުންހުރި އުސޫލުތަކާއި މަޢުލޫމާތެވެ. މީގެ އިތުރުން ކުރިއަށްގެންދާ ޤާނޫނީ ނިޒާމަކީ ޤާނޫނުތަކުގެ ޖިނާއީ ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ވަކިކުރުވުމަށް ސަރަޙައްދު ނެތިއްޔާއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބާރުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން، ދަޢުވާގެ ނިޔާވުގެ މުއްދަތުގެ ތަޢުލީމާއި، އެ މާއްދާތަކުން އެގޮތަށް ދިއުމަށް ގުދުރަތީ ސަލާމަތްކަން ބަރާބަރުން ދިރިއުޅުމަކަށް ދީފައެވެ.

---

[34] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/22 ޤަޟިއްޔާ

56. 1998 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ހިންގުމުގެ އެންމެހާ ބާރުތައް ފެށިގެންއަންނަނީ ރައްޔިތުންގެ ކިބައިންކަމުގައި، އެ ބާރުތަކަކީ ވެރިކަން ހިންގުމުގެ ބާރާއި، ޤާނޫނުހެދުމުގެ ބާރާއި، އަދުލު ޢިންސާފު ގާއިމުކުރުމުގެ ބާރުކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހި ސަރުކާރަކީ، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ދައުލަތުގެ ހިންގުމުގެ ބާރުތައް ހިންގާ ފަރާތެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި، އަދުލު ޢިންސާފު ޤާއިމުކުރުމުގެ އެންމެ އިސްވެރިޔަކީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 54 ވަނަ މާއްދާގައި، ބަންޑާރަ ނައިބަކީ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރަކަށްވާއިރު، ވަޒީރަކާ ނުވަތަ ބަންޑާރަ ނައިބަކާ އިސްތިސްނާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސީދާ ބެލުމުގެ ދަށުން ވުޒާރާއެއް ހިންގުމުގެބާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އަދި އެގޮތުގެމަތިން ޚިދުމަތް ސިވިލްސަރވިސްޔަކީ ސިޔާސީ ސިވިލްސަރވިސްގެ ދަށުން ހިންގުމަށްޓަކައި ގާތްގަނޑަކަށް އަހަރެއްކުރިން ކޮމިޝަނެއް، ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުގެ ބަދަލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 60 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ފަނޑިޔާރުގެތަކާއި، ސަރުކާރުގެ މަޖިލިސްތަކަށް ރިޔާސަތު ދައުލަތުގެ ވެރިޔާ ދައުލަތާ ބަންޑާރަ ނައިބު ނުވަތަ އޭނާ ޢައްޔަނު ކުރައްވާ ބޭފުޅެއްކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

57. 1998 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ދައުލަތުގެ ބާރުތައް ތަފާތުވެފައިވީ ސީދާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައެވެ. ފަސްޖެހުނުހެން އެއްއަނބުރާ ވަކިކަމީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއެވެ. ޖާނީ ދައުލަތުގެ ބަންޑާރަ ނައިބު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްވެސް، މަދުގެ މައްސަލަތަކާއި، ސިޔާސީ ބަދަލުތަކުގެ ތެރޭގައިން އަމަލު ނުކުރަ އެހެން ހަރަކާތްތަކާ ގުޅުންހުރި ބާރުގެ މައްސަލަތަކުގައި ދައުލަތުގެ ކަރަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ސިޔާސަތު، ލިޔުން ހުއްދަ ކުރުމުގެ ޖާނީ ދައުލަތު ނުކުތެވެ.

އޭގެއިތުރުންވެސް، ޖަލްސާތަކުގައި [illegible] [illegible] ކުރިން [illegible] "ކަސްޓަމަރު" ކުރުމުގެ ދުސްތޫރީ ސަގާފަތް ގެއްލިފައިވެއެވެ.[35]

58. 1998 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ހިމެނި ދައުލަތުގެ ބާރުތައް ބެހިގެންވާގޮތާއި، [illegible] ދަރަޖައާއި މަޤާމު [illegible]. 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި، ދައުލަތުގެ ބާރުތައް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 5 ވަނަ މާއްދާގައި، ޤާނޫނު ހެދުމުގެބާރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް [illegible]. ވެރިކަން ހިންގުމުގެބާރު ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދީފައިވާއިރު، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކަށް ޙަވާލުކޮށްފައެވެ. [illegible] [illegible] އިތުރުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ ސިޔާސަތާއި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކާއި މަޤާމުތަކާ [illegible].

59. 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އެކުލަވާލި ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ 2007 ވަނަ އަހަރުގެ 225 ވަނަ ޖަލްސާގައި، ރައްޔިތުންގެ ޚާއްޞަ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 25 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން، ދިރާސާކޮށް [illegible] ކޮމިޓީން އެކުލަވާލި މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކާއި މަޤާމުތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފާސްކުރެވިފައިވެއެވެ. އެ ޖަލްސާގައި، މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކާއި މަޤާމުތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކުލަވާލުމުގައި، [illegible] ކޮމިޓީގެ [illegible] [illegible]، [illegible] ކޮމިޓީގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[35] Hassan Saeed, 'Restoring Impartiality' (drsaeed.mv, 17 December 2022) <https://www.drsaeed.mv/archives/905> accessed 15 March 2024.

އިސްލާމީ [illegible]، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަކީ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ނުފޫޒު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ފުރިހަމަ [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] [illegible]. އަދި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[36]

60. ދަޢުވާކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީއިން [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އަދި [illegible] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] [illegible]. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީ [illegible]، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީ [illegible]، ޤާނޫނުއަސާސީގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ޤާނޫނުއަސާސީއިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[36] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2007 ވަނަ އަހަރުގެ 225 ވަނަ ޢަދަދު، 28 ނޮވެމްބަރ 2007، ސަފްޙާ 19 އިން 22 އަށް.

[illegible]

61. [illegible]

62. [illegible] 42 [illegible] (ހ) [illegible]

63. [illegible][37] [illegible]

---

[37] "Rule of Law, said Dicey in 1885, means "the absolute Supremacy or predominance of regular law as opposed to influence of arbitrary power and excludes the existance of arbitrariness of prerogative, or even wide discretionary authority." A.V. Dicey, The Law of the Constitution (8th Ed. J.W.F Allison) 2013 OUP Oxford, cited in MP Jain & SN Jain, Principles of Administrative Law (7th Ed., LexiNexis, 2020) p 13.

އަދުލުގެ ނިޒާމުގައި އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ކުރެވުނުކަން ބެލުމުގެ އަސާސީ މިންގަނޑެއް ވާސިލުވުމަށް ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ކަންކަމެވެ.

64. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ޝަރީޢަތުގެކުރީގެ ހުށަހެޅުންތަކަށް [illegible] ފުރުސަތުތަކަކީ، ދައުލަތުގެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިޚްތިޔާރީބާރު ބޭނުންކުރުމުގައި އިންސާފުވެރިކަމާއެކު ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] މިންވަރު [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible].

65. [illegible] [illegible] ބޭނުންކުރުމަކީ ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގެ އަސާސީ އުސޫލެކެވެ. [illegible] ޖުރިސްޑިކްޝަންތަކުން ބަލާއިރު، ޖިނާއީ ދައުވާތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[38] އަދި [illegible] [illegible] ތެރޭގައި، ދައުވާކުރުމާއި، ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދިއުމާއި، ދައުވާ އަނބުރާ ގެންދިއުމުގެ އިޚްތިޔާރު ބޭނުންކުރުމުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ނަމަވެސް އަދުލު އިންސާފުގެ ނިޒާމު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[39]

66. ޖިނާއީ ދައުވާކުރުމާ [illegible] ޖުޑިޝަލް ރިވިއުގެ މައްސަލަތަކުގެ [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، [illegible] [illegible] ޖިނާއީ [illegible]

---

[38] Chuks Okpaluba, 'Prosecutorial Discretion and Judicial Review: An Analysis of Recent Canadian and South African Decisions' (2020) 35(2) South African Public Law, p 4.

[39] Chuks Okpaluba, 'Prosecutorial Discretion and Judicial Review: An Analysis of Recent Canadian and South African Decisions' (2020) 35(2) South African Public Law, pp 1-16.

ދޫކޮށްލުމުގެ އަމަލުތައް ހިންގާ ބާވަތްތައް ހިމެނެއެވެ. ޕްރޮސިކިއުޝަން [illegible] [illegible] [illegible] ދޫކޮށްލުމާގުޅޭ ޖުޑިޝަލް ރިވިއުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] ކިޔެއެވެ.

67. އެކޯޓުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް [illegible] އަމަލުކުރުމާއި، [illegible] ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible]

68. [illegible] [illegible] [illegible][40]

69. 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އެކުލަވާލުމުގެ މަރުޙަލާގައި [illegible] [illegible]، [illegible]

---

[40] Chuks Okpaluba, 'Prosecutorial Discretion and Judicial Review: An Analysis of Recent Canadian and South African Decisions' (2020) 35(2) South African Public Law, pp 1-16.

ބެލެއަށް ޤާޒީއަކުން ވަނުމުގައި ދިފާޢުކުރާ ކަންކަމެއްވެސް ބަލައިގެން ކުރިއަށްދާކަން ދެކެމެވެ. ސަބަބަކީ އެޕީލުގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ވަކީލުންނާ "އޮރިސަރިސް އޮފް ދަ ޤާޒީ"ގެ މަފްހޫމްގެ ބުނެވިން، ޤާނޫނު ނަގަހައްޓާ އަދި އަދުލު އިންސާފުން މަސައްކަތްކުރާތީގެ އިސްލާމްދީނާއެއްގޮތް ފާރަވެރިކަމާ ގޮތުގައި ބަލައިފައެވެ. އަދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޒިންމާއަކީ އަދާކުރުމުގައި މިނިވަންކަމާއެކު ފަރާތްތެރިކަމާއެކު މަސައްކަތް ކުރަންޖެހޭކަން ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

70. ސަބަބަކީ އެޕީލާގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޒިންމާ ދައުލަތުގެ ދަޢުވާއެއް އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދިފާޢުކުރުމުގެ ޙައްޤު ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ޙައްޤުތަކާއެކު ދައުލަތުން ސާބިތުކުރުމުގައި ހަރުކަށި ކަންކަން ހިންގާފައިވާތީވެ، އެކަންކަން އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގެ ސަލާމަތުކަން ގެންގުޅުމުގެ ޝަރީޢަތް އޮތުކަމަށް ބަލައިގަންނައިފައެވެ. އަދި ޤާނޫނު އަސާސީގެ، މާއްދާ އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގެ އެހެނިހެން ޝަރީޢަތް ހިނގުން ގެންދިޔުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިޖުރާއާތު ބަލައިގަނެއެވެ. ސަބަބަކީ ދައުލަތުން ދަޢުވާ ފަށައިފައިވާ ޖިނާއީ މަރުޙަލާ ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ތަޙުޤީޤުކުރުމާއި، މިހެން ޙާލަތެއް މަރުޙަލާގެ ޝަރީޢަތް ދަށުން ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ އިޖުރާއާތުތަކާ އަދި ދަޢުވާ ނިމުމަކަށް ގެނައުމުގެ ހުށަހަޅާފައިވާ ބަލައިގެން އަދި ދައުލަތުގެ ކޯޓުތަކުން ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ ޙައްޤު ކުރިމަތިވާ ކަމަށް ބަލައިގެން ކޯޓުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށް، ސަބަބަކީ އެޕީލާގައި އެ ނިންމުމަކީ ފަރާތަކަށް މަރުޙަލާތަކުގައި ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ހިނގާ ފަރާތެއް ކޯޓުގެ ސަލާމަތަކީ، އެ ނިންމުންތަކާ ކޯޓުގެ ކަންތައްތަކެވެ. ދިފާޢުވާ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތެއް އަދަދާއި މަރުޙަލާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖިނާއީގެ އިޖުރާއާތު ގެނައުމަކީ ފުރިހަމަ ނިޔާ ހޯދިކަމެއް، ސަބަބަކީ އެޕީލާގައި ބަލައިގަތުމާ ކޯޓުގެ އެއްގޮތަށް ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދާކަން ދެކެމެވެ.

.71 ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ އިލްތިމާސާއި ބާރުގެ ދާއިރާގެ ނިންމުމުގެ ތަފާސް ޗާޖުން ވަކިކުރެވޭގޮތުން ސަބަބު އޮފީހާގައި އަމަލުކުރާ ޖިނާއީ ޝަރީޢަތުގައި ދަޢުވާގެ މައްސަލަތަކެވެ. ހަމަހަމަކަމެކޭ، އިލްތިމާސްގެ ބާރުއިން ގެއްލުމެއް ނިންމާލެވޭނެކަމަށް ބަލާނެ ކަނޑައެޅުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން، އަދި ހަމަހަމަކަމުގައި ބާރުބޮޑުން ކުރުމުގެ ބޭނުންކުރިއުމެވެ. މިއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މަސައްކަތްތަކެވެ. ދައުލަތުގެ، އެ ނިންމުމަކީ އެކަށީ ތަޢުލީމުދިނުމާ މަޑުކޮށްކަމުގެ ދާއިރާގެ ބާރުގައިވާ ނިންމުމަކަށް ވާސިލުވެވޭނެ. އެއްބަސްވުމަށް، އެފަދަ ނިންމުމަކީ ހަމައެކަނި ބާރުބޮޑުން ކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުގެ ހުކުމެއް ފުރިހަމަ ނިންމުމެއްކަމުން ބަލާނެއެވެ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ޤާނޫނުގެ ކުރިމަތީގައި އެންމެން ހަމަހަމަވުމާއި، ޤާނޫނުގެ ހިމާޔަތް ނަގައިދިނުމާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތަކުގެ މަޝްވަރާގެ ދާއިރާގެ ބާރުގައިވާ ކަންކަމެވެ.

.72 ދިވެހިރާއްޖޭގައިވެސް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްއަކީ ޤާނޫނުއަސާސީން ބާރުދީފައިވާ މުސްތަޤިއްލު މަޤާމެއް އަދާކުރާ ފަރާތެއްކަމުގައި، ޖިނާއީ ދަޢުވާއާ ގުޅޭ އިލްތިމާސް ނިންމުމާއިގުޅޭ ސިޔާސަތުތައް ބަލަހައްޓައި ބާޖެހޭ ޗާޖުން ވަނަނަންބަރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިދީފައިވާ ބާރުގެ ބޭރުން އަދި ޤާނޫނާ ހަމަތަކާ ޚިލާފުވާ އަމަލުކުރާ ބާޒާރުގައިކަމުން ދެކެވެ.

.73 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދުސްތޫރީ ނިޒާމުގެ ދާއިރާގައި، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ބާރުތައް ތަނުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ނިޔާއަތުގައި، ޖިނާއީ ދަޢުވާކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާއިރު، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ދެކޭގޮތް އިލްތިމާސް ބާރުގެދަށުން ނިންމާކަމަށް ގެނެސްދޭން ޤާނޫނީ ސަބަބުތައް ބަޔާންކުރާ އުސޫލަކީ، މި ނިންމުމުގައި ބައްޓަންކުރާ ގޮތުގެ މަތިން ގޮތެއް، ކޮންމެ ޤަރީނާއަކާ ބަލައިގެން އަމަލުކުރުން، އެ އަމަލަކީ ޗާޖުން ބަލައިގަނޭ ސަބަބުތަކެއް ސާބިތުކުރުމަށް އެހެން ސަބަބުތައް ވެގެންވެ. އަދި އެފަދަ، އެ މައްސަލައިގެ ވާހަކަ މުއްދަ ބާރުތަކަށް ނިޔާއަތުގައި، ސައްޙަ އޮފީހާއިން ބެނުންކުރާ ދެ މަރުހަލާ ޗާޖު ބޭނުންކުރުމުން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އަމަލަކީ

ހަމައެއްނެތި ބާރުބޭނުން ކުރުމުގެ ސަބަބުން ޤާނޫނުގެ ޙުޤޫޤަށް ހުރަސްއެޅޭ ނިސްބަތްވުމަކަށް ނުވަތަ ދުރުކަން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

74. މި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތުންބަލާއިރު، އިސްތިއުނާފު ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ސުވާލަކީ ކުރުގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދެވިފައިނުވާ ސުވާލެއްކަމުގައި، އެއީ ކުރުގެ މާއްދީ ނުކުތާ ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށް އުޒުރު ފާހަގަކޮށްފައެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 223 ވަނަ މާއްދާގެ ގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުން އުފުލާފައިވާ ބަޔާން، ބުނެވިދާނެ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކުގެ އަލީގައި މި މައްސަލައަށް ބަލާފައިވާކަމަށް، ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ދައުވާގެ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް އިސްތިއުނާފު ފަރާތުން އުފުލާފައިވާ ބިނާކުރި އެއްވެސް ހަރުކަށި އަސާސެއްނެތެވެ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އިޚްތިޔާރާ ގުޅުންހުރި ޤަޟިއްޔާ ތިމާގެ ސަލާމަތް ޖާގައި ކުރުގެ ދައުވާގެ މައްސަލައިގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްދީ، މި މައްސަލައިގައި އެކަމަށް އިސްތިހާރު ސާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވެއެވެ. ވީމާ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ދައުވާކުރުމުގެ ބާރުތަކުގެ އިޚްތިޔާރާ ޚިލާފަށް ބޭނުންކޮށްފައިވާކަމުގެ ހެއްކެއް ވަކިވަކިން ދެނެގަނެވޭ މި މައްސަލައިގައިނުވެއެވެ.

75. މިގޮތުން، ދައުލަތުގެ ދައުވާގައި ހިމަނާފައިވާ ކަނޑައަޅާ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 82 ވަނަ މާއްދާގައި ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވާފަދައިން، އެ މާއްދާގައިވާގޮތުން ދައުލަތުން އަމަލުކުރަންވާނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުން ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބުން ދައުވާ ބާރުކުރަންވާނެ ކަނޑައަޅައެވެ. ދައުވާގައި ހިމަނާފައިވާ ވަކިވަކި ކަންކަމަކީ ކަނޑައެޅިގެން މި މައްސަލައިގައިވާ ފަދައިން ގޮތްތަކެއް، 1998 ވަނަ އަހަރުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ މަޤާމުގައި ބާރުލިބިދޭ ދައުވާކުރުމުގެ އަމަލުކުރަން އެކަމާ އެކަށީގެންވާ އުސޫލަކާއި އެއްގޮތަށް ބޭނުންކުރެވިފައި، ޤާނޫނުއަސާސީގައި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު މަގާމުގެ އުފެދިފައިވާ ބާރުތައް ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ.

76. އެންމެފަހުން، މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ނިޔާގައި ދައުލަތުގެ ދައުވާގައި ހިމަނަންޖެހޭކަންކަން ކުރިމަތިކޮށް ކޯޓުން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާއާއި 223 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުން، ޤާނޫނީ ބާރުއަޅައި ޖިނާއީ ނިޒާމުގެ ބާރު، މަސްއޫލިއްޔަތު، އިޖުތިހާދުގެ ދާއިރާ ކަނޑައަޅަންޖެހިފައިވަނީ ދެފަހަރު.

އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ނިންމާ ޙުކުމް ބާޠިލްކޮށް ދަށުކޯޓަށް ފޮނުވުން

77. ދައުލަތުން މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފުގައި އެދިފައިވަނީ މި މައްސަލަ ޝަރީޢަތް ކުރުމުގައި ކުށްވެރިކޮށްފައިވާގޮތް، މި މައްސަލައަށް ޚާއްޞަ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ހަމަތަކާ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާ އެއްވެސް ވަރަކަށް ހިނގާފައިނުވާތީ، އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގެ ފެންވަރުން ދައުލަތަށް ލިބޭ ބާރުފިޔަވައި، މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ހިނގި ބަދަލުކޮށްދިނުމަށް މައްސަލައާ ބެހޭ.

78. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ[41] 46 ވަނަ މާއްދާގެ ހުކުމުގައި، ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރުމުގައި އެކަމުގެ ގޮތުން ބައްލަވާ އެ މާއްދާގެ އަސާސްތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވާގޮތަށް ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. އަދި އެ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، އިސްތިއުނާފު ކަނޑައިފި މައްސަލައަކީ ދަށުކޯޓަށް އަލުން ފޮނުވައި، މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅައިދޭން އަލުން ބަލަން ޖެހޭކަމަށް މައްސަލައެއްނަމަ، އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށް ދަށުކޯޓަށް ފޮނުވުމުގެ ކަނޑައެޅުން ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނަށް، ޝަރީޢަތް ހިނގައި މައްސަލައިގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް ފޮނުވައި، އިޖުރާއީ މަރުޙަލާގައި މަރުޙަލާ ކަނޑައަޅަނީ، ފޮނުވާ ފާސް ޝަރީޢަތުން ދައުލަތުގެ ގޮތުން ކަނޑައަޅާ އިޖުރާއަތަށް މި ޤާނޫނު ނިޔާވެރި ބާރުލިބިގެންވާ ކޯޓަށް ފޮނުވާ ޤާނޫނަކަށްވުމާއި، އެ ޤާނޫނު މިހާރު ބަރުލަމާ

---

[41] މިފަހުން "ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު" ކަމުގައި ބުނެވޭނެ.

ކުރަންވާނީ [illegible] [illegible] ބަދަލުތަކަށް ތަންދީގެންނެވެ. އެހެންކަމުން، ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާގޮތަށް، އަލުން ބަލަން ރިމާންޑު ކުރަންޖެހޭ ބާވަތުގެ މައްސަލައަކީ، ދައުވާއާގުޅޭ ޝަރީޢަތް ހިންގައި، ކަންހިނގާފައިވާގޮތް ކުރިން ބަލައި، [illegible] [illegible] ކުރިން [illegible] މައްސަލައަކަށް [illegible] [illegible].

79. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސަލްމާން އަޙްމަދު ޒަހީރު[42] ޤަޟިއްޔާގައި އިބްރާހީމް ސަލްމާން އަޙްމަދު ޒަހީރުގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ދައުވާއާ ގުޅިގެން ކްރިމިނަލް ކޯޓުން [illegible] އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގައި، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެދަށުން ހުށަހެޅި ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ދައުލަތުގެ ދައުވާ [illegible] ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކޮށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. އަދި އެ ނިންމުމުގެ 28 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި، ދަށުކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ޤާނޫނީ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި [illegible] [illegible]، [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އެ މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުން ބަލައިގެން ކުރިއަށް ގެންދަންވާނެ މައްސަލައެއްކަމުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ސަލްމާން އަޙްމަދު ޒަހީރު[43] ޤަޟިއްޔާގައި، މައްސަލަ ރިމާންޑު ކުރުމުގެ ބަދަލުގައި، އެ މައްސަލަ ދައުލަތުން އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަވާފައިވާތީ، ޤާނޫނުއަސާސީން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް ލިބިފައިވާ ދައުވާކުރުމާއި

---

[42] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ޤަޟިއްޔާ.

[43] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ޤަޟިއްޔާ.

ދަޢުވާ އަނބުރާ ގެނައުމުގެ ބާރަށް އިސްތިޢުނާފު ކުރުމާއެކު، އެ މައްސަލައަކީ މައުޟޫޢީގޮތުން ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކަށް ނުވާތީކަމަށް ފެނެއެވެ.

80. މި މައްސަލައަކީ، [illegible] [illegible] ބަލައި، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައުޟޫޢީގޮތުން އެއްވެސް މިންވަރަކަށް [illegible] ކޮށްފައިވާ މައްސަލައެއްނޫނެވެ. އަދި ދަޢުވާގައިވާ ކުށުގެ [illegible] ނުވަތަ ކުށުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ގޮތެއް [illegible] މައްސަލައެއްނޫނެވެ. އިސްތިޢުނާފީ މަރުޙަލާގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެއްނޫނެވެ.

81. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންކަމުން، މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][44] [illegible] [illegible]، އިސްތިޢުނާފީ މަރުޙަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[44] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/12 ޤަޟިއްޔާ.

ނިންމަން ފެންނަގޮތު

82. ބުނެވިދިޔަ ކަންކަން އަޑުއެހުމަށްފަހު ހުކުމްކުރަން؛

82.1. އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްކުރެއްވުމުގެ ބަޔާނުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާއާ ޙަވާލާދީ އެ ޤާނޫނުގެ 117 އަދި 120 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އެއްވެސް ހުކުމެއް ބަލައިގަންނަންޖެހޭނެކަމަށް ނަގާފައިވާ ނުކުތާއާއި، މި މައްސަލައިގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، މަދަނީ ދިފާޢުކުރުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

82.2. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގެ ތަރުތީބަކީ، އެ ޤާނޫނު އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީ ވުމަށްފަހު، ޝަރީޢަތުގެ އަސްލުކަމަށް ދައުލަތުން ހިނގާފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މައްސަލައިގެ ހުށަހެޅުމުގެ ފަރާތުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ ހުކުމްކުރެއްވުމުގެ ފަނޑިޔާރު ފުރުސަތު ދިނުމުން، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާ އަދި/ނުވަތަ 120 ވަނަ މާއްދާގެ އަލީގައި، އެ ހުކުމްކުރެއްވުމާމެދު ގޮތެއްނިންމެވުމުން، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ނުވަތަ އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ގޮތް ނިންމުންކަމަށް ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

82.3. މި މައްސަލައިގައި ކުރިމަތިވާ ސުވާލުގެ ނިންމުމުގައި، ދައުވާގައި ވަކިކަންތައްތަކެއް ހިމަނަންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާއާއި 223 ވަނަ މާއްދާ ދިރާސާކޮށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖިނާއީ ދައުވާކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނުއަސާސީން ހަވާލުކޮށްފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި އިޚްތިޔާރު ބޭނުމާ ހަނިވާގޮތްނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

82.4. މި މައްސަލައާގުޅޭ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބާތިލުކޮށް، މި މައްސަލަ ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މަސައްކަތު 30 (ތިރީސް) ދުވަސްތެރޭގައި، ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަލުން ހުށަހަޅައިދިނަމަ، މި މައްސަލަ ކޯޓުން ބަލައިގެން، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިމުނުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަންގައި، މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ރައުޔު

83. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔަށް ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

84. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު [illegible] [illegible] ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ. ނަމަވެސް މި މައްސަލަ ނިންމަން ޖެހޭނީ ގޮތުގައި މައްސަލަ އަލުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުސަތު [illegible] ކަންކަން [illegible] ނަތީޖާއާ އަޅުގަނޑުގެ ރައުޔު ތަފާތެވެ.

85. މި މައްސަލަ ދަށުކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ދައުލަތުން ކޮށްފައިވާ ދައުވާ، ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާ ޚިލާފުވި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ދައުވާއާ ބެހޭގޮތުން. ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވަނީ ދައުވާ ހުށަހަޅަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދުވަސް، މި މާއްދާގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ ޒިންމާ އެ [illegible] ހުށަހަޅައި [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ދައުވާ ބާތިލުވެގެންދާ [illegible] ކޯޓުން ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަމެވެ. އެހެންކަމުން ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 120 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)އާ ޚިލާފުވި [illegible] [illegible]

ގެންދިޔުންތަކުން ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދަޢުވާކޮށް ބާޠިލުކޮށްފައިވަނީ ދަޢުވާކުރުމަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ ދިފާޢު އަޅާފައިވާ ދަޢުވާގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

86. މި މައްސަލައިގައި އެފަދަ ދިފާޢެއް ނުހަމަކަމުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިފާޢުގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާ އަދި ދިފާޢުގެ ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމް ހުކުމުގެ ހުކުމްތަކުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާކަން، ދަޢުވާ މަސްއޫލިއްޔަތުން މި މައްސަލަ ބަލާކަމަށް ވާތީ، މި މައްސަލަ ދަޢުވާގައި މަސްއޫލިއްޔަތުން ބަރީއަ އަންނަނިވި މައްސަލަ ދަށުން ކޯޓުން ބަލައިދީފައިވާ ދަޢުވާގެ އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތައް. އަދި މި ދަޢުވާ ކަނޑައެޅި އަންނަނިވި ސަބަބުތަކާއި އެކުލަވައި ހުކުމްކުރީމެވެ.

86.1 މަސްއޫލިއްޔަތުން މައްސަލަ ބެލުމުގައި ހައިކޯޓުން އަމަލުކުރަންޖެހޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[45] 46 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާއިރު، އެ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ގޮތަށެވެ.

> 46 "ކޯޓެއްގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ މައްސަލައެއް ހިނގައި ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއް މަސްއޫލިއްޔަތުން ބަރީއަވުމަށް އަމަލުކުރާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކާ ގުޅޭގޮތުންނެވެ.
>
> (ހ) އެ މައްސަލައަކީ މަސްއޫލިއްޔަތުން ބަރީއަވާ މައްސަލައަކަށްވާނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ދަށު ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރާތަކުން ކުށް ސާބިތުކޮށްފައިވާ ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް، އެ މައްސަލައިގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނީ ގޮތް ގާނޫނީ އަދި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް، މައްސަލަ ނިންމުން.
>
> (ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތަށް މައްސަލައަކީ ދަށު ކޯޓުން ނިންމާ ޖިނާއީ މައްސަލައެއް އެއްޗެއް ފާހަގަކުރެވޭ، މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް އެއްޗެއް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް އެއް މައްސަލައެއްގައި އެ މައްސަލަ އެއްޗެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމާ ޖިނާއީ މައްސަލައެއް ބަލައިދިނުމެވެ."

---

[45] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

ކުރިންވެސް ބުނެވުނުފަދައިން މި މައްސަލައަކީ އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ދަށުކޯޓުން ދައުވާ [illegible] ބާޠިލުކޮށް ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. އެހެންކަމުން މި މައްސަލަ މައުޟޫޢީގޮތުން ބަލާފައިވާކަން ސާފެވެ. އަދި އެއީ ބަޙުސެއްވެސް އޮތްކަމެއް ނޫނެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[46] 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަށް ބެލުމުން، ހައިކޯޓުގައި ބަލާ މައްސަލައަކީ، އެ މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް އަލުން ބަލަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި ދަށު ކޯޓަށް [illegible] އެނގެއެވެ.

މިފަދައިން [illegible] މައްސަލަ [illegible] ހައިކޯޓުން [illegible] [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[47] 47 ވަނަ މާއްދާއަށް ބެލުމުން އެނގެން އޮތެވެ. މިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible][48] މައްސަލައިގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.[49] މީގެ އިތުރުން މައްސަލައިގައި ސާފުކޮށްދީ، ނުވަތަ [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.[50]

86.2. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގައި[51] [illegible] ދަށު ކޯޓުން [illegible] [illegible] [illegible].[52]

---

[46] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[47] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

[48] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/53 ޤަޟިއްޔާ

[49] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/53 ޤަޟިއްޔާ ގެ ފަގުރާ 25

[50] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/53 ޤަޟިއްޔާ ގެ ފަގުރާ 26

[51] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01

[52] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ގަވާއިދު ނަންބަރު 2021-SC-REG-01 ގެ 181 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

86.3. ދަށު ކޯޓުގައި މައުޟޫޢީގޮތުން މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށްގެންދަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައެޅިގެން ދާއިރު، އެކަމަކީ ދައުލަތުން ދަށުކޯޓަށް މައްސަލަ އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެ ދޮރު ހުޅުވާލެވިގެންވާނެ ކަމުގައި އަހުރެން ނުދެކެމެވެ. މި މައްސަލައަކީ މައުޟޫޢީގޮތުން ޝަރީޢަތް ފަށަންޖެހޭ މައްސަލައެއް ކަމަށް ހައިކޯޓުން ކަނޑައެޅުމާއެކު، އިތުރަށް އަލުން ދައުވާ [illegible] ނުލައި، އަދި [illegible] ކަންކަން އަލުން ތަކުރާރުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދީ [illegible] ޤާނޫނީ ސަބަބެއް މިމައްސަލާގައި އޮތް ކަމަކަށް އަހުރެން ނުދެކެމެވެ.

86.4. އެހެންކަމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް މައުޟޫޢީގޮތުން ކުރިއަށްގެންދިއުމަށްޓަކައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ[53] 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށް މި މައްސަލަ ނިންމަންފެނެއެވެ.

---

[53] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010

ހުކުމް

87. ދެންފަހެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި މައްސަލަ ބެލިއިރު، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެގޮތުގެމަތިން ހުރުމުން؛

87.1 [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ [illegible] [illegible] [illegible]، މި މައްސަލައަކީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން، މަދަނީ [illegible] ކުރިއަށް ގެންދަންޖެހޭ މައްސަލައެއްކަމަށް، މި ޤަޟިއްޔާގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

87.2 ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާގެ ޝަރީޢަތްކުރީ، އެ ޤާނޫނު [illegible] ގޮތުގެމަތިން [illegible] [illegible] ފަރާތަކުން، ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ [illegible] ދައުލަތުން [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ 119 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މައްސަލައިގެ [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 117 ވަނަ މާއްދާ އަދި/ނުވަތަ 120 ވަނަ މާއްދާގެ [illegible]، އެ [illegible] [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ނުވަތަ އެ ޤާނޫނުގެ 115 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން [illegible] ނިންމުންކަމަށް، މި ޤަޟިއްޔާގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

87.3 މި މައްސަލައިގައި [illegible] ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި، [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 220 ވަނަ މާއްދާއާއި 223 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖިނާއީ ދަޢުވާކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނުއަސާސީއިން ޙަވާލުކޮށްފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި އިޚްތިޔާރު ބޭނުން [illegible]، މި ޤަޟިއްޔާގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި؛ އަދި

87.4 މި މައްސަލައާމެދު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 459/Cr-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބާޠިލުކޮށް، މި މައްސަލަ ނިންމާ ތާރީޚުން (14 ޖުލައި 2024) ފެށިގެން މަސައްކަތު 30 (ތިރީސް) ދުވަސްތެރޭގައި، ދައުލަތުން އިބްތިދާއީ ފެންވަރުގެ މަޙްކަމަކުން މި ދަޢުވާ އަލުން ހުށަހަޅައިފިނަމަ، މި މައްސަލަ ކޯޓުން ބަލައިގަނެ، އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިމުނުކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާއިން ފެށިގެން މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އަންގަންޖެހޭކަމަށް، މި ޤަޟިއްޔާބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އެއްބަސްވުމުން ކަނޑައަޅައި، މިގޮތަށް ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ދީބާޖާ ފަހުމީ